

Libris PETER ROSS RANGE

Respect pentru oameni și cărți.

1924

ANUL CARE L-A CREAT PE HITLER

Traducere din limba engleză de
CORINA DOBROTĂ

București
2018

Prolog: Inexplicabila ascensiune	11
Capitolul 1: Descoperirea misiunii	17
Capitolul 2: Cercul magic	35
Capitolul 3: Presiune în creștere	48
Capitolul 4: O toamnă fierbinte	60
Capitolul 5: Puciul	76
Capitolul 6: Prăbușirea.....	99
Capitolul 7: Un proces pentru înaltă trădare	124
Capitolul 8: Judecata istoriei.....	142
Capitolul 9: Reorganizarea lumii	176
Capitolul 10: Șeful	189
Capitolul 11: Cartea Sfântă.....	203
Capitolul 12: A doua șansă	226
Capitolul 13: Un nou început	237
Epilog: Ce s-a întâmplat până la urmă.....	242
Mulțumiri	255
Bibliografie	258
Note	272
Indice.....	299

INEXPLICABILA ASCENSIUNE

*Faptul că puciul n-a reușit a fost, poate,
cel mai mare noroc din viața mea.¹*

Adolf Hitler

În seara zilei de 8 noiembrie 1923, pe când stătea să ningă, Adolf Hitler, un politician de 34 de ani cunoscut pentru retorica sa înflăcărată, își croia drum cu greu printr-o berărie aglomerată din sud-estul Münchenului. Înconjurat de trei gărzi de corp, dintre care două în uniforme militare, Hitler ținea într-o mână un pistol. Cu „ochii larg deschiși și arătând ca un fanatic beat“, neimpozantul Hitler, cu o înălțime de doar 1,75 m, a încercat să întrerupă un discurs al șefului guvernului bavarez.² Dar nu s-a putut face auzit. Urcându-se pe un scaun, și-a ridicat brațul și a tras un foc în tavanul înalt. „Liniște!“, a strigat. Cei trei mii de oameni din public au căzut „într-o tăcere mormântală“, își amintește un martor. Apoi, omul de pe scaun a făcut un anunț bombă.

– Revoluția națională a început! Clădirea e înconjurată de 600 de oameni înarmați până în dinți! Nimeni n-are voie să iasă.

În spatele lui Hitler, un pluton de oameni cu căști de oțel, sub comanda căpitanului Hermann Göring, au târât o mitralieră masivă la intrarea berăriei.

Astfel a început celebra lovitură de stat de la berărie din 1923 a lui Adolf Hitler. Denumită *putsch* în germană, încercarea de răsturnare a guvernului a eșuat în 17 ore. 15 dintre oamenii lui Hitler, patru polițiști și un spectator au fost uciși. Două zile mai târziu, Hitler a fost prins și trimis la închisoarea Landsberg, aflată la 60 de kilometri vest de München. A fost încarcerat timp de 13 luni, din 11 noiembrie 1923 până pe 20 decembrie 1924.

Puciul eşuat – o tentativă de a dărâma atât guvernul bavarez, cât și pe cel german – a fost o înfrângere teribilă pentru liderul nazist în devenire și pentru mișcarea sa restrânsă, dar radicală. Anul petrecut de Hitler în închisoare – practic tot anul 1924 – a fost prețul plătit pentru prematura sa încercare de a acapara puterea. Și, pe lângă faptul că a pierdut cel mai important pariu pe care îl putea face un politician, și-a șifonat și imaginea: unii l-au considerat un simplu clovn extremist care își condusesese adepții la dezastru și moarte.

Totuși, până în momentul în care a fost eliberat din închisoare, Hitler își transformase căderea în dizgrație și obscuritate într-o trambulină către succes. S-a dovedit că lovitura de stat eşuată a fost cel mai bun lucru care i se putea întâmpla, lui și planurilor lui nedisimulate de a deveni dictatorul Germaniei. Dacă nu și-ar fi petrecut anul 1924 în închisoarea Landsberg, s-ar fi putut ca Hitler să nu fi devenit niciodată politicianul reinventat și cu forțe proaspete care, până la urmă, a câștigat controlul asupra Germaniei, a declarat război întregii lumi și a dezlănțuit Holocaustul. Anul prăbușirii lui Hitler – de la sfârșitul lui 1923 până la finalul lui 1924 –, care ar fi trebuit să-i pună capăt carierei, a fost, de fapt, momentul de cotitură în transformarea lui dintr-un revoluționar impetuos într-un jucător politic răbdător al cărui obiectiv pe termen lung este cucerirea puterii.

Cum s-a produs această transformare? Cum a găsit Hitler o utilizare strategică eșecului său? Pe de o parte, și-a dat seama că se află în fața unei bune ocazii de a-și face publicitate; a transformat cu îndrăzneală acest proces foarte mediatizat pentru trădare într-o rampă de lansare politică, catapultându-se de la statutul de scandalagiu dintr-o berărie din München la cel de figură politică națională. O condamnare pentru înaltă trădare, care l-ar fi putut scoate din circulația politică suficient de mult timp ca mișcarea și charisma sa să dispară, s-a transformat în ceea ce mulți juriști consideră a fi fost un episod jenant pentru sistemul judiciar german – și în ceea ce istoricii percep drept un moment de cotitură în ascensiunea lui Hitler spre putere.

La scurt timp după ce și-a revenit din șocul sumbrei momente inițiale petrecute în închisoarea Landsberg, Hitler a transformat lungile luni de dezastru politic într-un răstimp de instruire, autorefecție și limpezire a viziunii sale. În închisoare, avea un public captiv, format din 40 de bărbați, complicii săi de la puciul eșuat, cărora deseori le ținea prelegeri lungi din scrierile sale și din mintea-i mereu în mișcare. Însă el simțea nevoia să se adreseze lumii. Ardea de dorința de a scrie, de a-și împărtăși adeptilor filosofia politică, de a-și immortaliza prin tipar convingerile și ceea ce se transforma din ce în ce mai clar în dogmă. Zile nesfârșite și nopți până în zori robotea la o mică mașină de scris portabilă pentru a produce ceea ce va deveni biblia nazismului, un manifest autobiografic și politic numit *Mein Kampf*. Publicată după eliberarea din închisoare, cartea a devenit rapid biletul lui Hitler spre respectabilitatea intelectuală în sânul propriei mișcări. El a numit acest sejur în închisoare „studiile mele universitare făcute pe cheltuiala statului”.³

Anul de „studiu” i-a schimbat lui Hitler viziunea strategică și l-a schimbat și pe el. Dintr-un individ frustrat și deprimat, afectat de lipsa încrederii în sine (suicidul și moartea au fost laitmotivele din timpul și de după tentativa de puci), Hitler a devenit, în timpul petrecut după gratii, o persoană cu o nețărmurită încredere în sine și cu convingeri fixiste radicale despre cum să salveze Germania de diversele sale probleme. A transformat marșul fatal pe care-l condusesse pe 9 noiembrie 1923 într-un martiraj eroic. La adăpost de politica de zi cu zi, Hitler a lăsat machiavelic partidul nazist să se autodistrugă astfel încât să-l poată readuce la viață în propriile condiții, reorganizat conform imaginii sale și complet la cheremul său. Cu o energie proaspătă și obsesiv de mesianic, Hitler cel de după încarcerare era gata să se îndrepte spre funcții înalte. Ideologul brutal Alfred Rosenberg, unul dintre cei mai apropiați tovarăși ai lui Hitler în perioada puciului și care, apoi, a devenit ministrul său de stat pentru teritoriile estice ocupate, s-a exprimat simplu: „9 noiembrie 1923 a dus la nașterea lui 30 ianuarie 1933” – ziua în care Hitler a devenit cancelarul Germaniei.⁴

În voluminoasele studii care îl au ca subiect pe Adolf Hitler, este de înțeles că accentul s-a pus pe cei 12 ani îngrozitori ai celui de-al Treilea Reich, din 1933 până în 1945. Totuși, cei 14 ani dinainte, din 1919 până în 1933, sunt cruciali pentru a înțelege ascensiunea politică a lui Hitler și coșmarul nazist. „Cum s-a întâmplat ca Hitler să ajungă la putere este încă cea mai importantă întrebare a istoriei germane din secolele al XIX-lea–XX, dacă nu a întregii istorii germane“, scria istoricul Heinrich August Winkler.⁵ Este o chestiune care continuă să uimească și să obsedeze lumea. Chiar și Hans Frank, unul dintre cei mai apropiați confidenți ai lui Hitler, în timp ce își făcea mea culpa în timpul procesului de la Nürnberg din 1946, numea evoluția lui Hitler „inexplicabila ascensiune“.⁶ Dar noi ne tot încapățânăm s-o explicăm. Cum a reușit fostul cadet neșcolit, înarmat doar cu o voce pițigăiată și cu o încredere extraordinară în vocația sa de salvator al Germaniei, să se transforme în liderul a milioane de oameni? Și ce au considerat milioane de oameni atât de convingător la omulețul gălăgios, cu mintea iute și convingeri convenabile cu privire la istorie și destin? Cum a putut Hitler, eliminat pe bună dreptate de pe scena politică în 1923 de iluziile sale de grandoare și de pretențiile exagerate, să se reinventeze într-o celulă din închisoare ca fiind predestinat pentru măreție și conducere? Pentru a găsi răspunsurile, continuăm să învățăm cubul Rubik al istoriei, căutând iar și iar indicii și semne.

Cei 14 ani în care s-a dezvoltat Hitler se împart în două perioade. Prima constituie anii de „ucenicie“, din 1919 până în 1923, când autodescoveritul politician își căuta locul și învăța să joace jocul polemic, folosindu-se de coate, pumni și cuvinte ca să ajungă la putere, prin retorică incendiară și revoluție violentă. „Din 1919 până în 1923, nu m-am gândit la nimic altceva în afară de revoluție“, spunea Hitler.⁷

A doua perioadă, din 1925 până în 1933, deseori numită anii „de luptă“, începe cu Hitler relansând partidul nazist în aceeași

berărie în care eșuase puciul. Se încheie după opt ani de luptă politică acribă, în 1933, când Hitler preia cancelaria din Berlin.

Între aceste două perioade esențiale de dezvoltare se află anul 1924, anul petrecut de Hitler în închisoare. În pofida semnificației sale istorice evidente, este unul dintre momentele cele mai puțin înțelese din istoria nazistă, despre care s-a scris insuficient. Este, de asemenea, momentul în care traiectoria politică a lui Hitler își schimbă cursul, momentul de răscruce care leagă două faze distincte, cea revoluționară și cea electorală. 1924 i-a modificat viziunea lui Hitler, i-a întărit convingerile și a pregătit terenul pentru revenirea sa spectaculoasă după o înfrângere aparent fără cale de întoarcere. Această perioadă constituie subiectul acestei cărți.

Pentru a înțelege anul de închisoare care l-a transformat pe Hitler, trebuie să înțelegem mai întâi puciul care l-a trimis acolo. Ca să înțelegem puciul, e nevoie să aruncăm o privire la tumultuoasa scenă politică bavareză din primele zece luni de foc ale lui 1923. Să pricepem politica bavareză înseamnă să tragem vâul de peste straniul carnaval politic al Republicii de la Weimar, din anii 1920.

Aceste forțe au pregătit terenul pentru anul decisiv al lui Hitler.

DESCOPERIREA MISIUNII

Primul Război Mondial la făcut posibil pe Hitler.

sir Ian Kershaw, 1998¹

Luni de zile, orașul München trepidase de zvonuri despre un puci iminent. În toamna lui 1923, cuvântul magic în berăriile aglomerate și pe terasele umbroase ale cafenelelor din capitala bavareză fusese *losschlagen*.² În germană, *losschlagen* înseamnă a ataca, a lansa o lovitură, a declanșa – a face lucrurile să se întâmple. Toată lumea voia să afle când vor începe să *losschlagen* Adolf Hitler și naziștii săi? Sau, dacă tot veni vorba, când cei care dețineau puterea în Bavaria – o amestecătură ciudată de civili și de militari, care alcătuiau un triumvirat neoficial de conducere – vor începe să *losschlagen*? Cineva trebuia să facă primul pas. Speranța lui Hitler era să organizeze un marș împotriva „acelui cuib de nedreptăți”, Berlinul, să răstoarne guvernul Republicii de la Weimar; majoritatea bavarezilor au considerat că este o idee bună în acel moment, după spusele lui Wilhelm Hoegner, un membru social democrat al parlamentului bavarez. Într-o perioadă de frământări și nesiguranță, probabilitatea unui puci „devenise o idee fixă” în capitala bavareză, scrie acesta.³ Hitler nota: „Oamenii o strigau în gura mare”.⁴

La cinci ani după ce se terminase Primul Război Mondial, Germania se confrunta cu revolte, proteste sociale și declin constant. Războiul modificase axa lumii politice. Monarhii vechi de secole se prăbușiseră. O lume fără schimbări majore de la Congresul de la Viena din 1815 se destrămase. Se retrasaseră frontiere, se strămutaseră populații sub noua suveranitate.

Germania își pierduse posesiunile de peste mări și fusese înfrântă la marele joc al colonizării. În Rusia, o revoluție comunistă preluase frâiele țării. Iar Republica de la Weimar – prima încercare de democratizare totală a Germaniei – se clătina încă de la începuturile ei. Deja se perindaseră șapte cancelari (prim-miniștri) și nouă cabinete guvernamentale.⁵ Trecerea postbelică bruscă, din 1918, de la Hohenzollerni, monarhia veche de 400 de ani din Berlin, la un sistem parlamentar netestat – o revoluție la vârf – nu fusese niciodată pe deplin acceptată de naționaliștii de extremă dreapta, de mulți dintre militari și de o parte din elita politică. Chiar și primul șef al statului, președintele Friedrich Ebert, fusese ambivalent: liderul Partidului Social Democrat dorea o monarhie constituțională în stil britanic, care să urmeze abdicării din noiembrie 1918 a kaizerului Wilhelm al II-lea; el se opunea unei republici simple, cu nici o figură regală unificatoare în fruntea sa. „N-aveți nici un drept să proclamați republica!” a izbucnit el la Philipp Scheidemann, politicianul care tocmai făcuse acest lucru de la o fereastră a Reichstagului (parlamentul german), pe 9 noiembrie 1918.⁶

La începutul anilor 1920, economia în declin le-a făcut pe unele grupuri să tânjească după o mână forte – poate chiar după reînțoarcerea monarhiei. 1923 a fost cel mai nefast an al Germaniei de după umilitoarea înfrângere din 1918. Moneda lovită de hiperinflație ajunsese la un curs de 4,2 *trilioane* de mărci la 1 dolar – o pâine costa 200 de miliarde de mărci, un ou aproape 80 de miliarde de mărci⁷; un bilet la teatru se putea obține nu pentru bani, ci pentru două ouă. Și mai rău, economiile populației erau pierdute, iar agricultorii, în ciuda faptului că mai apucaseră să adune o recoltă între timp, refuzau să-și vândă produsele la prețuri care nu mai valorau nimic până a doua zi. Lipsa de alimente a dus la revolte pentru hrană. Guvernul german a reacționat la spirala inflaționistă, pur și simplu, tipărind din ce în ce mai mulți bani; oamenii uneori îi cărau cu roaba când mergeau la cumpărături.

Pe plan intern, Germania era sfâșiată de conflicte politice profunde. Extremiștii de stânga (comuniștii) și de dreapta

Libris RO
 Respect pentru oameni și cărți

(naționaliștii și partidele rasiste numite *völkisch*) erau în competiție cu numeroase alte partide aflate pe o poziție intermediară. În 1920, o lovitură de stat de dreapta condusă de Walther von Lüttwitz și Wolfgang Kapp – care a devenit apoi cunoscută drept Puciul Kapp – a pus stăpânire peste Berlin timp de patru zile, alungând guvernul din oraș înainte de a fi înfrântă. Violența politică atinsese cote maxime, începând cu asasinarea în 1919 a liderilor comuniști (numiți pe atunci spartachiști) Karl Liebknecht și Rosa Luxemburg. Între 1919 și 1922, grupurile de extremă dreapta comiseseră peste 350 de crime politice, adăugându-se la atitudinea de „indiferență morală față de violență” care caracteriza primii ani ai Republicii de la Weimar.⁸ Un escadron de dreapta, numit Organizația Consul, a revendicat asasinarea lui Matthias Erzberger, politicianul german care semnase armistițiul de la finalul Primului Război Mondial în 1918, și a lui Walther Rathenau, ministrul german de externe și evreu la origine.

Nemulțumirile erau întreținute și de locul nesigur al Germaniei pe plan mondial. Pierderea Alsaciei și a Lorenei în favoarea Franței, precum și a unor părți importante din Silezia Superioară în favoarea Poloniei, prin Tratatul de la Versailles din 1919, erau dureroase pentru majoritatea germanilor. Totuși, și mai mult îi infuria ocuparea provinciei Renania de către forțe majoritar franceze începând din 1918 și, mai recent, a inimii zonei industriale germane, regiunea Ruhr. În ianuarie 1923, trupele belgiene și franceze – șase divizii complete⁹, unele dintre ele cu soldați senegalezi din coloniile franceze din Africa – au ocupat regiunea Ruhr care producea cărbune și oțel, inclusiv importantele orașe Düsseldorf, Duisburg și Essen. Oficial, incursiunea a fost pe post de represalii la adresa incapacității Germaniei de a plăti daunele de război, dar mulți considerau că prim-ministrul francez Raymond Poincaré căuta, în primul rând, o scuză convenabilă pentru a crea o zonă tampon de-a lungul graniței vestice a Germaniei cu Franța, Belgia și Țările de Jos, căpătând, în același timp, acces la minele germane de cărbune. Această reorganizare agresivă a teritoriului a fost criticată de britanici. Cum se presupunea că o mare parte a daunelor de război neplătite trebuia să fie achitată

în cărbune și stâlpi de telegraf din lemn, un politician britanic a comentat nemulțumit: „Lemnul n-a mai fost folosit într-un mod atât de dăunător de la Calul Troian încoace”.¹⁰

În orice caz, frământările și nesiguranța au dat naștere unei atmosfere favorabile revoluției, puciului și violenței. Guvernul de la Berlin a îndemnat la rezistență pasivă în fața invadatorilor francezi; muncitorii și-au părăsit slujbele. Unii germani s-au angajat în rezistență activă și sabotaj; unii au fost prinși, judecați și executați de plutoanele de execuție franceze. Un sabotor de extremă dreapta, pe nume Albert Leo Schlageter, capturat și împușcat, a devenit martir național și erou nazist. Sfidarea politică era pe placul germanilor, dar a avut efecte economice dezastruoase: toată producția industrială de bază aproape stagnase, iar șomajul atinsese cote alarmante. Pentru a putea plăti salariile și pensiile, guvernul a tipărit și mai mulți bani, slăbind și mai mult moneda națională deja lovită de hiperinflație. La Berlin, Hamburg, Köln și în alte orașe au izbucnit greve ale foamei, forțând poliția și trupele germane să deschidă focul asupra populației înfometate.

Demobilizarea rapidă de după Primul Război Mondial a inundat piața muncii cu peste cinci milioane de oameni, mulți șomeri sau pe cale de a deveni șomeri, însă cu toții antrenați pentru luptă. Și aveau multe motive pentru care să lupte. Oamenii aveau senzația că politica, cultura și structura lor socială erau în pericol, din cauza unor forțe centrifuge, în afara controlului lor. În ceea ce privește Republica de la Weimar, „starea sa normală era de criză”, după cum scria istoricul Gordon Craig.¹¹ Insultați și umiliți de clauza „unicului vinovat de război” din Tratatul de la Versailles, din 1919, germanii au fost obligați să plătească despăgubiri în valoare de 12,5 miliarde de dolari, ceea ce ei considerau că îi va ruina. Chiar și începutul glorioșilor ani 1920 – o perioadă de înflorire a culturii avangardiste, mai ales la Berlin – a fost considerat în multe părți ale Germaniei, mai ales în Bavaria, o dovadă a decadenței și a degenerării din capitală.

Nicăieri nu fuseseră dezbătute aceste probleme mai intens decât în Bavaria. Cuibul naziștilor lui Hitler și al multor altor naționaliști fanatici, Bavaria era rebela federației germane, care

cerea constant tratament special, refuza să accepte hotărârile luate la nivel național sau amenința cu separarea sau cu secesiunea parțială prin adoptarea propriei monede, înființarea propriului sistem poștal sau a propriei rețele de căi ferate. Al doilea stat ca mărime după Prusia, Bavaria era oaia neagră a Republicii de la Weimar, capitala puciurilor din Germania. Statul Liber, după cum se autointitulase, suferise revolte și neliniști sociale încă din 1918, când un marș al extremiștilor de stânga, condus de un intelectual cu barba neîngrijită, pe nume Kurt Eisner, pusese pe fugă regele bavarez în timpul nopții. După trei luni, după o tentativă eșuată de a alcătui un guvern socialist, Eisner fusese asasinat pe un trotuar din München. Tensiunile au crescut și mai mult. Spre oroarea locuitorilor din clasa medie, o Republică Sovietică Bavareză a deținut puterea timp de trei săptămâni, doar ca să fie răsturnată de un alt acces de violență care implica trupe Freikorps de dreapta, trimise din afara Bavariei. S-au comis atrocități de ambele părți.

De atunci, Bavaria înclinase din ce în ce mai mult spre dreapta, atrăgând din ce în ce mai mulți militanți naționaliști și potențiali revoluționari precum Hitler și partidul său nazist antidemocrat. Revoluționarii erau, de asemenea, antirevoluționari; refuzau să accepte legitimitatea revoluției republicane din noiembrie 1918. „Dacă poziția mea e cea de revoluționar“, va remarca ulterior Hitler, „este, de asemenea, împotriva revoluției și a crimei [politice]“.¹² Hitler, împreună cu alți radicali de dreapta, îi numea pe revoluționarii din 1918 „criminalii din noiembrie“. Pentru membrii iritați ai *Frontgemeinschaft*-ului – frăția de pe front, care luptase atât de mult în tranșeele din Primul Război Mondial – civilii berlinezi erau cei care îi înjunghiaseră pe la spate. „Neînvinși pe câmpul de luptă“ era motto-ul lor. Unul dintre eroii lor principali, generalul Erich Ludendorff, marele strateg din Primul Război Mondial, se mutase și el din Berlin în Bavaria, unde alunecase către o politică dură, rasistă. Bavaria i-a oferit adăpost chiar și căpitanului Hermann Ehrhardt, lider al Puciului Kapp, care era dat în urmărire de către guvernul național din Berlin. Cu conducerea de la Berlin deseori dominată de social-democrați – considerați

marxiști de către bavarezii conservatori – Münchenul a devenit terenul de joacă preferat al partidelor *völkisch**, o mișcare bazată pe rasism progerman și pe antisemitism. Adoptând o linie dură, noul guvern conservator din 1920 a anunțat că Bavaria va deveni „un bastion al ordinii” – o enclavă a păcii și a respectabilității, mai ales pentru partidele de dreapta, în mlaștina de stângism care părea să domine restul Germaniei. Bavaria era, ca de obicei, un teritoriu aparte.

Pentru Hitler, Bavaria era un fel de paradis. Născut în Austria, Hitler crescuse în orașul de provincie Linz. Dar și-a petrecut cinci dintre anii de formare, de la 18 la 24 de ani, în Viena, capitala Austriei. Acolo a trăit ca artist ratat și vagabond. Respins de două ori de Academia de Arte Frumoase din Viena și fără diplomă de bacalaureat, Hitler a fost obligat, între 1908 și 1913, să-și asigure cu greu existența desenând sau pictând peisaje pentru turiști, vânzându-și marfa pe străzile Vienei sau micilor negustori de artă, mai ales evrei.¹³ Era efectiv în permanentă mișcare, mutându-se dintr-o cameră ieftină pe care o împărțea cu alți chiriași, într-o cameră sărăcăcioasă unde locuia singur sau în două adăposturi pentru bărbați (dintre care unul parțial finanțat de familia de evrei bogați). În toamna anului 1909, se pare că a devenit vagabond, petrecând cel puțin câteva nopți în cafenele deschise non-stop și pe băncile din parcuri, fiind, în consecință, afectat, după cum urma să declare mai târziu, de „degerături la degete, mâini și picioare”.¹⁴ Din cauza acestor privațiuni, cel puțin în parte, Hitler numea Viena „cea mai grea, dar și cea mai temeinică școală a vieții mele”.¹⁵

* *Völkisch* este foarte greu de definit și aproape intraductibil. Cuvântul a fost tradus ca popular, populist, care aparține poporului, rasial, rasist, etnic șovinist, naționalist, comunitarist (doar pentru germani), conservator, tradițional, nordic, romantic – și înseamnă, de fapt, toate acestea împreună. Ideologia politică *völkisch* cuprinde de la un sentiment al superiorității germane până la rezistența spirituală la „relele industrializării și ale atomizării omului modern”, scria savantul David Jablonsky. Dar componenta sa centrală, după Harold J. Gordon Jr., era mereu rasismul.